ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЕМАНЦИПАЦИЈА, СОЛИДАРНОСТ
И ЕДНАКВОСТ НА ЖЕНИТЕ - ЕСЕ
Бр. 0801-806/16
08-03-2016 год.
СКОПЈЕ

Здружение за еманципација, солидарност и еднаквост на жените (ЕСЕ)

ПРЕДМЕТ: ***Предлог мерки за унапредување на третиот Акциски План за Отворено Владино Партнерство, 2016 – 2018 година***

Здружението ЕСЕ од 2014 година активно работи на промовирање и поддршка на иницијативата за Отворено владино партнерство во Македонија како дел од своите редовни програмски активности и активно учествува во планирањето, спроведувањето и следењето на имплементацијата на Акцискиот План за Отворено Владино Партнерство 2014 – 2016 година.

Па оттука, следејќи ги основните вредности и начела за Отворена Влада (транспарентност, отчетност и одговорност на јавните институции кон граѓаните); следејќи ги глобалните искуства и практики кои се покажале за напредни, иновативни и успешни во светот; како и врз основа на искуствата и идентификуваните пречки во имплементацијата на вториот по ред национален Акциски план, во прилог на овој документ **Ви доставуваме предлози за унапредување на целокупниот процес на Отворено Владино Партнерство во Македонија и предлози за специфични мерки кои ќе допринесат кон остварување на клучните вредност на оваа иницијатива во три области и тоа: фискална транспарентност (шест мерки), слобода на информации (една мерка) и поголем увид во меѓународната помош/донации (една мерка).**

I. ГЕНЕРАЛНИ ПРЕДЛОЗИ ЗА УНАПРЕДУВАЊЕ НА КВАЛИТЕТОТ НА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО 2016 – 2018 ГОДИНА

1. да се утврдат приоритетни и реално остварливи мерки со Акцискиот план за отворено владино партнерство, со што ќе се зголеми ефикасноста во спроведувањето на мерките и ќе се насочат напорите кон реално надминување на еден или неколку бариери за отворена Влада;

2. да се избегнува вклучување на основни надлежности на јавните институции како мерки во Акцискиот план. Односно, планот да содржи мерки што ќе значат надополнување на редовните функции на јавните институции;

3. да се напушти сегашниот начин на формулирање на мерките од Планот, односно во иднина за секоја од предвидените мерките да се формулираат индикатори според кои ќе се мери нивното спроведување;

4. јавните институции да ги исполнат своите законски обврски за транспарентно, отчетно и партиципативно работење, со тоа што во Акцискиот план тежиште ќе се стави на мерки што значат унапредување на веќе постигнатиот напредок, односно на мерки/обврски од средно, напредно и иновативно ниво;

5. да се осигура поголема вклученост на граѓанските организации во подготовката, спроведувањето и следењето на Акцискиот план;

6. граѓанските организации да бидат партнери со јавните институции и да имаат рамноправна моќ во предлагање на мерки кои ќе бидат дел од Акцискиот план и следење на нивната имплементација;

7. граѓанските организации во партнерство со јавните институции да спроведуваат мерки што не се дел од нивните редовни програмски активности финансирани од други донатори;

8. да се осигура навремено и целосно спроведување на мерките предвидени со Акцискиот план.

II. ПРЕДЛОГ МЕРКИ ЗА АКЦИСКИОТ ПЛАН ЗА ОТВОРЕНО ВЛАДИНО ПАРТНЕРСТВО 2016 – 2018 ГОДИНА

А) ФИСКАЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВНИТЕ РЕСУРСИ............. стр.4 - 10

Б) СЛОБОДА НА ИНФОРМАЦИИ стр.11-12

В) ПОГОЛЕМ УВИД ВО МЕЃУНАРОДНА ПОМОШ/ДОНАЦИИ...стр.13

А) ФИСКАЛНА ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ СО ЈАВНИТЕ РЕСУРСИ

МЕРКА БРОЈ 1 - *Подготовка и објавување на поедноставена верзија на предлог буџетот и буџетот на РМ и буџетите на 84те единици на локална самоуправа на нивните интернет страници и преку јавни медиуми (најдоцна до 30 септември за предлог буџетот и на секои шест месеци за усвоениот буџет)*		
1.	**Главна цел на мерката**	Зголемување на транспарентноста во подготовката, усвојувањето и спроведувањето на буџетот на РМ и буџетите на единиците на локалната самоуправа и зголемување на можноста на граѓаните да се запознаат и дискутираат по основ на буџетот на државата и единиците на локална самоуправа како едена од најважните државни политики
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Ограничена можност на граѓаните да се запознаат и да дискутираат по основ на буџетот на државата и буџетите на единиците на локална самоуправа како едена од најважните државни политики
3.	**Опис на мерката**	Пред да се подготви граѓанскиот буџет Министерството за финансии и единиците на локалната самоуправа треба да се консултираат со граѓанските организации и граѓаните за да утврдат кои информации од буџетот би биле најкорисни за јавноста и на кој начин истите е најсоодветно да се презентираат во граѓанскиот буџет. Граѓанскиот буџет треба да ги содржи следните информации: - **Економски проекции на кои се заснован буџетот:** очекуван и остварен економски раст, очекувана и остварена стапка на инфлација и очекуван и остварен буџетски дефицит или суфицит; - **Извори на приходи:** објаснување за тоа од каде доаѓаат приходите во државниот буџет и во колкав износ; - **Реализација на буџетските средства:** објаснување за која намена ќе се потрошат или се потрошиле буџетските средства и зошто; - **Промени на приходната и расходната страна на буџетот:** причини заради кои приходите и расходите се намалуваат или зголемуваат во споредба со претходниот период; - **Контакт информации:** детали за одговорното лице со кое граѓаните можат понатаму да се консултираат. *Корисни примери за граѓански буџети кои можат да се искористат при подготовката на граѓанскиот буџет:* http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/citizens-budgets/ http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/Citizen-Budget-Guide.pdf http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/philippines-citizens-budget-2015.png
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерство за финансии на РМ и финансиските оддели на 84те единици на локална самоуправа

5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	Здружението ЕСЕ ќе обезбеди техничка помош во подготовката на граѓанскиот буџет. НВО ќе учествуваат во развивање на формат за подготовка на граѓански буџет и дисеминација на граѓанскиот буџет помеѓу граѓаните.
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Подготвен граѓански буџет (три граѓански буџети за предлог буџетот за 2017, 2018 и 2019 година и шест граѓански буџети по основ на извршувањето на усвоениот буџет); 2. Објавен граѓански буџет на интернет страницата на Министерството за финансии/84те единици на локална самоуправа (на www.finance.gov.mk и интернет страниците на секоја од 84те единици на локална самоуправа); 3. Број на средства за информирање во кои е објавен граѓанскиот буџет (листа на ТВ, печатени и електронски медиуми на кои е објавен граѓанскиот буџет и процент на медиуми од вкупен број на медиуми во РМ на кои е објавен граѓанскиот буџет); 4. Број на добиени предлози од граѓани и граѓански организации (процент на граѓани и граѓански организации кои доставиле предлози од вкупниот број на граѓани над 18 години и вкупниот број на граѓански организации.) 5. Број на предлози вклучени во усвоениот буџет (јавно објавени информации за тоа кои предлози се прифатени и во кои ставки од буџетот се имплементирани)
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни, 2016 година - јуни, 2018 година
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	ДА

МЕРКА БРОЈ 2 - *Објавување на полугодишен извештај за извршување на буџетот на РМ одобрен од Владата на РМ и полугодишен извештај за извршување на буџетите на 84те единици на локалната самоуправа одобрени од градоначалникот на општината од во период од пет дена по нивното усвојување.*		
1.	**Главна цел на мерката**	Зголемена фискална транспарентност и отчетност на централно и локално ниво и задоволување на стандардите за добро владеење и фискална транспарентност на Меѓународниот монетарен фонд, Глобалната Иницијатива за фискална транспарентност и International Budget Partnership.
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Ниско ниво на буџетска транспарентност и отчетност.
3.	**Опис на мерката**	Министерството за финансии и единиците на локалните самоуправи во РМ на својата интернет страница и преку медиуми за јавно информирање (ТВ, печатени и електронски медиуми) ќе го објават полугодишниот извештај за извршување на буџетите најдоцна пет дена од денот на неговото усвојување.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерството за финансии и 84те единици на локална самоуправа
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	НВО да учествуваат во дисеминација на полугодишниот извештај за извршување на буџетот на РМ и единиците на локалната самоуправа помеѓу граѓаните.
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Објавен полугодишен извештај на интернет страницата на Министерството за финансии/84те единици на локална самоуправа (објавен најдоцна пет дена по неговото усвојување на www.finance.gov.mk и интернет страниците на единиците на локалните самоуправи); 2. Број на средства за информирање во кои е објавен полугодишниот извештај (листа на ТВ, печатени и електронски медиуми на кои е објавен и процент на медиуми од вкупен број на медиуми во РМ на кои е објавен полугодишниот извештај за извршување на буџетот на РМ и ЕЛС) 3. Број на добиени предлози од граѓани и граѓански организации (процент на граѓани и граѓански организации кои доставиле предлози од вкупниот број на граѓани над 18 години и вкупниот број на граѓански организации.) 4. Број на предлози вклучени во измените и дополнувањата на буџет на РМ и ЕЛС (јавно објавени информации за тоа кои предлози се прифатени и во кои ставки од буџетот на РМ и ЕЛС се имплементирани)
7.	**Период на реализација (од – до)**	јули, 2016 година јули, 2017 година јули, 2018 година
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ

МЕРКА БРОЈ 3 - *Институционализација и пилотирање на методологијата за социјална ревизија како составен дел од работењето на секторот за внатрешна ревизија на Министерството за здравство*		
1.	**Главна цел на мерката**	Унапредување на ефикасноста во управувањето и трошењето на буџетските средства за спроведување на активности финансирани од буџетот на министерството и унапредување на пристапот на граѓаните до услугите кои се обезбедуваат преку буџетот на Министерството за здравство.
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Трошење на средства од буџетот на Министерството за здравство за услуги кои граѓаните не ги добиваат.
3.	**Опис на мерката**	Методологијата за **социјална ревизија** овозможува мерење, следење, известување и унапредување на перформанските во работењето на јавните институции. Социјалната ревизија овозможува да се намалат разликите во кои се нотираат помеѓу извештаи за реализација на јавните политики и програми од една страна и реалната имплементација и придобивки за граѓаните од друга страна . ***Со цел пилотирање на методологијата во текот на имплементацијата на акцискиот план, Министерството за здравство во соработка со Здружението ЕСЕ ќе селектира*: пет пилот програми** од буџетот на министерството кои ќе бидат предмет на социјална ревизија; **пет извршители** вклучени во извршувањето на секоја од селектираните програми чија работа ќе биде предмет на социјална ревизија во периодот на пилотирање; **10 лица од министерството и институциите** кои ќе учествуваат на обука за социјална ревизија и подготовка на план за пилотирање на методологијата за социјална ревизија и **10 од други институции и програми** со цел јакнење на нивните капацитети за натамошно имплементирање на методологијата.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерството за здравство
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	Здружение ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка и помош во текот на целиот период
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Број на селектирани програми кои биле предмет на социјална ревизија до септември 2016 година 2. Број на обучени лица за спроведување на социјална ревизија до март 2017 година 3. Број на извршени ревизии и извештаи од спроведени ревизии за секоја од програмите и за секоја од институциите вклучени во процесот
7.	**Период на реализација (од – до)**	- јуни - септември, 2016 година : спроведување на селекција на програми, институции и лица; - октомври, 2016 година – март, 2017 година: спроведување на обука и планирање на реализираат; - април - јуни, 2017 година: подготвителни активности за започнување со социјална ревизија; - јули, 2017 година – јуни, 2018 година: Пилотирањето на методологијата на социјална ревизија
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ

МЕРКА БРОЈ 4 - *Подготовка, усвојувањеи спроведување на национални стандарди за фискална транспарентност врз основа на стандардите на Глобалната иницијатива за фискална транспарентност и Меѓународниот монетарен фонд*		
1.	**Главна цел на мерката**	Унапредување на транспарентноста и отчетноста во фискалното работење на јавните институции
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Непостоење на јасни, универзални и сублимирани национални стандарди за транспарентност при фискалното работење на јавните институции во РМ
3.	**Опис на мерката**	Секоја земја треба да ги почитува следните принципи: секој има право да бара, добие и да пренесе информација поврзана со фискалното работење; властите треба да публикуваат јасни и мерливи цели поврзани со фискалната политика; властите треба да ги споделат своите цели и резултати; сите финансиски трансакции во јавниот сектор треба да бидат законски уредени; јавниот сектор треба да биде јасно дефиниран, а пак врските со приватниот сектор да бидат јавно обелоденети; надлежностите треба да бидат јасно утврдени и законски уредени; овластувањето за прибирање на даноците и извршување на расходите треба да биде предмет на уредување на законодавната власт; државната ревизија треба да биде независна од извршната власт, а нејзината независност да биде гарантирана со закон; и како последно, граѓаните треба да учествуваат директно во јавни дебати за подготовка и за реализација на фискалните политики. *Линкови до стандардите за фискална транспарентност:* http://www.fiscaltransparency.net/infographic.pdf http://blog-pfm.imf.org/files/ft-code.pdf http://www.imf.org/external/np/fad/trans/ https://www.imf.org/external/np/pp/2007/eng/051507m.pdf
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерството за финансии
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	Здружение ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка и помош во текот на целиот период
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Подготвени и усвоени национални стандарди за фискална транспарентност до јуни, 2017 година 2. Број на јавни институции кои постапиле согласно стандардите во период од јули, 2017 година – јуни, 2018 година
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни, 2016 година – јуни, 2017 година: подготовка и усвојување на национални стандарди јули, 2017 година – јуни, 2018 година: спроведување на усвоените стандарди
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ

МЕРКА БРОЈ 5 - *Измени и* дополнување на Упатството за начинот на трезорско работење со бришење на точка 23 од дел IV на Упатството за начинот на трезорско работење службен весник 183/2013		
1.	**Главна цел на мерката**	Зголемена фискална транспарентност
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Оневозможен пристапот до информации за буџетските приходи, расходи и трансфери на корисниците на трезорските сметки
3.	**Опис на мерката**	Во оваа точка е предвидено: ”*Трезорот ја обезбедува тајноста на податоците за сметките отворени во рамки на трезорската сметка.*” Со бришење на точката 23 од Упатството ќе се овозможи пристап на јавноста до податоци и документи врз основа на кои е извршено прибирање на средства во буџетот, распределба на средства по ставки на буџетските корисници и единки корисници и трошење на средствата во текот на годината итн.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерството за финансии
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	/
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Предлог за измени и дополнувања на Упатството за начинот на трезорско работење до септември, 2016 година 2. Усвоени измени и дополнување на Упатството за начинот на трезорско работење до декември, 2016 година 3. Избришан став 23 од Упатството за начинот на трезорско работење до декември, 2016 година
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни, 2016 година – декември, 2016 година
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ

МЕРКА БРОЈ 6 - ***Измени и дополнување на на Упатството за начинот на трезорско работење на Фондот за здравствено осигурување со бришење на Точка 22 од дел IV на Упатството, службен весник 170/2010***		
1.	**Главна цел на мерката**	Зголемена фискална транспарентност во здравствениот систем
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Оневозможен пристапот до информации за состојбата и движењето на средствата на здравствената трезорска сметка
3.	**Опис на мерката**	Во оваа точка е предвидено: *"Трезорот на Фондот може да даде податоци за сметките отворени во рамки на здравствената трезорска сметка."* Со бришење на точката 22 од Упатството ќе се овозможи пристап на јавноста до податоци и документи врз основа на кои е извршено прибирање на средства во буџетот на здравствените институции, распределба на средства по ставки корисници на здравствената сметка и трошење на средствата во текот на годината итн.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Фонд за здравствено осигурување на РМ
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	/
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Предлог за измени и дополнувања на Упатството за начинот на трезорско работење до септември, 2016 година 2. Усвоени измени и дополнување на Упатството за начинот на трезорско работење до декември, 2016 година 3. Избришан став 23 од Упатството за начинот на трезорско работење до декември, 2016 година
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни, 2016 година – декември, 2016 година
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ

Б) СЛОБОДА НА ИНФОРМАЦИИ

МЕРКА БРОЈ 1 - Запознавање на граѓаните за правата кои произлегуваат од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер и јавните институции за обврската за проактивност и реактивност во нивното работење		
1.	**Главна цел на мерката**	1. Зголемување на бројот на граѓани кои го користат Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер. 2. Намалување на бројот на јавни институции кои молчеле во постапка за слободен пристап до информации од јавен карактер или пак не обезбедиле одговор во редовна постапка. 3. Зголемување на бројот на проактивно објавени документи за програмското и буџетското работење на јавните институции.
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	1. Ниско ниво на запознаеност на граѓаните со правото на информираност и ниско ниво на користење на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на граѓаните. 2. Ниско ниво на запознаеност на имателите на информации со обврските кои произлегуваат од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер од страна на граѓаните. 3. Ниско ниво на проактивност на јавните институции во објавување на податоци и информации за своето програмско и буџетско работење.
3.	**Опис на мерката**	- Развивање и спроведување на медиумска кампања за промоција на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер. - Развивање и спроведување на стандарди за споделување на информации за работењето на јавните институции со јавноста.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Комисија за заштита на правото за слободен пристап до информации од јавен карактер
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	Здружение ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка во развивање на медиумската кампања и стандардите.
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Број на граѓани кои го оствариле правото за слободен пристап до информации од јавен карактер во споредба со претходните години 2. Број на институции кои обезбедиле информации во редовна постапка за слободен пристап до информации од јавен карактер во споредба со претходните години. 3. Број на документи за програмското и финансиското работење на јавните институции кои биле објавени од јавните институции во споредба со бројот на документи достапни во претходниот период.
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни, 2016 година - декември, 2016 година: активности за развивање на медиумската кампања јануари, 2017 година – јуни, 2018 година: спроведување на медиумската кампања јуни, 2016 година – декември, 2016 година: развивање на стандарди јануари, 2017 година – јуни, 2018 година спроведување на развиените стандарди

8.	Дали мерката постои во стариот акциски план	НЕ

В) ПОГОЛЕМ УВИД ВО МЕЃУНАРОДНА ПОМОШ/ДОНАЦИИ

МЕРКА БРОЈ 1 - Подготовка на централна база за објавување на информации за сите проекти имплементирани од јавните институции преку меѓународна помош (грантови и донации) и заеми		
1.	**Главна цел на мерката**	Зголемување на транспарентноста на јавните институции во користење на странска помош и заеми
2.	**Проблем кој треба да се надмине преку имплементација на мерката**	Непостоење на јавно достапни информации за проектите кои јавните институции ги имплементираат преку странска помош и заеми. Јавно достапни се податоци за дел од проектите за кои јавните институции побарале регистрација во Секретаријатот за европски прашања и проекти финасирани преку ИПА. Информации за останатите проекти не се јавно достапни.
3.	**Опис на мерката**	- Организирање на консултативни средби со јавноста (најмалку две со граѓански организации и објавување на јавен повик за прибирање на предлози за дефинирање на податоците кои треба да бидат содржани во ново развиената Централна база). - Развивање на Централна база за странска помош и заеми за сите јавни институции во РМ. - Функционирање на Централната база за странска помош и заеми.
4.	**Надлежна институција за спроведување на мерката**	Министерство за финансии и Секретаријат за европски прашања
5.	**Други страни вклучени во спроведување на мерката**	
	- Јавни институции	/
	- НВО	Здружение ЕСЕ ќе обезбеди техничка поддршка во развивање на софтверот и содржината на Централната база.
6.	**Индикатори за мерење на успешноста од реализацијата на мерката**	1. Број на реализирани средби со граѓани и граѓански организации 2. Број на граѓански организации и граѓани кои учествувале на средбите 3. Број на доставени предлози по основ на објавен јавен повик за прибирање на предлози 4. Број на прифатени и имплементирани предлози од граѓански организации 5. Централна база за странска помош и заеми за сите јавни институции во РМ 6. Вредноста на проекти кои се имплементираат со странска помош и заеми и вредноста на проекти објавени преку Централната база
7.	**Период на реализација (од – до)**	јуни – декември, 2016 година: организирање на консултативни средби со јавноста јуни, 2016 година – март, 2017 година: развивање на Централната база април, 2017 година - јуни, 2018 година: функционирање на Централната база
8.	**Дали мерката постои во стариот акциски план**	НЕ